

СВІТЛАНА КОРОЛЬ,
кандидат педагогічних наук, доцент
(Україна, Хмельницький, Хмельницький національний університет)
SVITLANA KOROL,
candidate of pedagogical sciences, assistant professor
(Ukraine, Khmelnytskyi, Khmelnytskyi National University)
orcid.org/0000-0003-0958-8720

Соціолінгвістичний аспект у навчанні майбутніх вчителів іноземної мови

Sociolinguistic Aspect in Training Future Foreign Language Teachers

У статті висвітлено значення соціолінгвістичної компетенції під час навчання майбутніх вчителів іноземної мови. Автор акцентує увагу на тому, що соціолінгвістичний аспект навчання іноземної мови відіграє важливу роль у формуванні інішомовної комунікативної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови, оскільки саме соціолінгвістичні знання забезпечують безперешкодне інтегрування особистості у сучасне інішомовне середовище. Навчання іноземної мови на сучасному етапі передбачає навчання з урахуванням впливу на її розвиток соціальних, культурних та політичних явищ.

Автором встановлено, що формування соціолінгвістичної компетенції повинно відбуватись на основі використання у навчальному процесі актуальних автентичних джерел, оскільки соціолінгвістичний компонент навчання повинен відображати сучасні соціальні умови використання мови і містити діючі соціальні норми.

Зроблено висновок, що сформованість соціолінгвістичної компетенції є надзвичайно важливою складовою професійної компетентності вчителя іноземних мов, адже викладаючи іноземну мову, потрібно не тільки володіти цією компетенцією, а й розвивати її у своїх учнів.

Ключові слова: соціолінгвістична компетенція, автентичні навчальні матеріали, комунікативна компетенція, вчителі іноземної мови.

The article focuses on the importance of sociolinguistic competence in training future foreign language teachers. The author stresses that the sociolinguistic aspect of teaching a foreign language is crucial to the formation of foreign communicative competence of a future foreign language teacher because sociolinguistic knowledge provides free integration of a personality into the modern foreign language environment. Nowadays, teaching a foreign language presupposes taking into account the influence of social, cultural and political events on the language development. The author states that formation of sociolinguistic competence has to be based on the use of appropriate authentic sources in the education process due to the fact that the sociolinguistic component of teaching has to reflect the modern social conditions of a language use and comprise the current social conventions.

The conclusion has been made that the properly developed sociolinguistic competence is an integral part of a foreign language teacher's professional competence. Thus, teaching a foreign language it is necessary not only to possess this competence, but also be able to develop it in students.

Key words: sociolinguistic competence, authentic teaching materials, communicative competence, foreign language teachers.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Навчання іноземної мови на сучасному етапі передбачає навчання з урахуванням впливу на її розвиток соціальних, культурних, політичних явищ. Вивчення іноземної мови у відриві від реальної дійсності не дозволить досягти результату, що диктують сучасні умови суспільного життя. За головну мету навчання іноземної мови ставиться формування комунікативної компетенції, розвиток якої також залежить від соціолінгвістичних знань, які саме і забезпечують безперешкодне інтегрування особистості у соціально-залежне інішомовне середовище.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Соціолінгвістичний аспект у вивченні іноземних мов досліджувався видатними науковцями: В. Андрущенко, І. Бех, Н. Бориско, І. Зязюн, С. Ніколаєвою. Аналіз науково-методичної літератури німецьких дослідників G. Helbig, L. Götze, H. J. Krumm, U. Zeuner підтверджує вплив лінгвокраїнознавчого аспекту на успішне оволодіння іноземною мовою.

Формулювання цілей статті... Мета статті – розкрити значення та особливості формування соціолінгвістичної компетенції у майбутніх вчителів іноземної мови.

Виклад основного матеріалу дослідження... Посилаючись на загальноєвропейські

рекомендації з мовної освіти зазначимо, що використання мови, в тому числі і її вивчення, включає в себе дії, що виконуються особами, які в ролі окремих індивідів чи соціальних агентів розвивають ряд компетенцій, як загальних, так і – особливо – комунікативних мовленнєвих компетенцій. Сформовані компетенції використовуються в міру необхідності у різних контекстах залежно від різних умов та різних потреб для здійснення різних видів мовленнєвої діяльності [1].

Під терміном «компетенції» визначаються сума знань, умінь та характерних рис, що дозволяє особистості виконувати певні дії [1]. Таким чином, поняття «компетенції» означає те, що людина, набувши знання, повинна уміти використати їх на практиці. Так, наприклад, знання лексичних одиниць є не достатнім для того, щоб говорити про компетенцію, тому що саме уміння використовувати їх у мовленні свідчить про наявність компетенції. Отже, *комунікативні мовні компетенції* – це такі, які забезпечують людині можливість діяти, застосовуючи специфічні лінгвістичні засоби [1].

В свою чергу, комунікативна мовна компетенція, може розглядатись як така, що складається з певних компонентів: лінгвістичного, соціолінгвістичного та прагматичного. До кожного з цих компонентів входять, зокрема, знання, вміння і навички. Лінгвістичні компетенції включають лексичні, фонологічні, синтаксичні знання і вміння та інші параметри мови як системи незалежно від соціолінгвістичного значення їх варіантів та від прагматичних функцій їх реалізації [1].

В контексті нашого дослідження цікавою є думка авторів загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти щодо *соціолінгвістичних компетенцій*, які стосуються соціокультурних умов користування мовою. Через чутливість до соціальних конвенцій (правил ввічливості, норм, які регулюють стосунки між і поколіннями, статями, класами та соціальними групами, лінгвістичних кодифікацій деяких основних ритуалів у житті суспільства) соціолінгвістичний компонент пронизує весь процес спілкування між представниками різних культур, навіть тоді, коли його учасники часто не усвідомлюють цього впливу [1].

Влучне визначення соціолінгвістичної компетенції наводить О. Коваленко, визначаючи її як здатність вибирати і використовувати адекватні мовні форми та засоби залежно від ситуації спілкування та соціальних ролей учасників спілкування, тобто від того, хто є партнером по спілкуванню. Щоб навчитися цього, учню важливо знати семантичні особливості слів і виразів, їх зміну в залежності від стилю і характеру спілкування, того ефекту, який вони можуть справити на співрозмовника [2, с. 6-12].

Таким чином, соціолінгвістична компетенція є обов'язковою складовою комунікативної мовної компетенції та означає оволодіння мовними засобами й здатність використовувати їх відповідно до соціально-культурного контексту. Специфічність лексики соціолінгвістичної компетенції полягає у її національно-культурному забарвленні, що знаходить відображення у фразеологізмах, крилатих виразах, прислів'ях, приказках, порівняльних епітетах тощо. Володіння соціолінгвістичною компетенцією демонструє здатність створювати самостійно та розуміти смислові відрізки мовлення відповідно до мовних, соціальних, етикетних норм, притаманних іноземній мові. До того ж, сюди належать також знання особливостей невербальної поведінки носіїв мовлення, які часто підсилюють значення вербальних.

Крім того, варто зазначити, що лінгвокраїнознавчі знання становлять основу для формування соціолінгвістичної компетенції, відображаючи національно-культурні особливості та реалії іншомовної країни.

Сформованість соціолінгвістичної компетенції є надзвичайно важливою складовою професійної компетентності вчителя іноземних мов, адже викладаючи іноземну мову, потрібно розбиратись у нюансах мовних явищ з позиції культури певного соціуму.

Володіння вчителем соціолінгвістичною компетенцією передбачає:

- здатність адекватно до певного контексту чи мовленнєвої ситуації використовувати мовні засоби;
- володіння широким спектром лексичного різноманіття національно-культурного забарвлення;
- наявність лінгвокраїнознавчих знань про країну, мова якої вивчається;
- уміння дидактизувати автентичні матеріали для подальшого використання на заняттях з іноземної мови.

Разом із методичною компетенцією соціолінгвістична компетенція дозволить вчителю успішно здійснювати педагогічну діяльність, привертаючи увагу учнів до мовних явищ, що притаманні саме цій іноземній мові, розкриваючи факти з побутового, культурного, суспільного життя країни, які є необхідними для усвідомлення самотності народу, а також використання мовних і етикетних норм.

Формування соціолінгвістичної компетенції відбувається через соціолінгвістичний компонент змісту навчання, який охоплює фонетичний та лексичний матеріал, що представляє лексику

національно-культурного забарвлення, серед якої зустрічається безеквівалентна лексика, фразеологізми, кліше.

За словами Л. Попової «соціолінгвістичний компонент відображає соціальні умови використання мови і включає соціальні норми: правила хорошого тону, норми спілкування між представниками різних поколінь, статей, класів і соціальних груп, мовне оформлення певних ритуалів, прийнятих в даному суспільстві» [3, с. 46].

Усе вище зазначене дає змогу стверджувати, що соціолінгвістичний компонент повинен забезпечити систему соціокультурних знань про країну, мова якої вивчається як інтегрована складова змісту навчання іноземної мови, оскільки оволодіння іноземною мовою полягає не лише у вивченні граматичних правил та лексичного складу мови, а й у ознайомленні з культурою, менталітетом, соціальних норм іншої країни. Соціолінгвістичні знання є важливою передумовою для здійснення особистістю успішної комунікативної взаємодії з носіями мови.

Джерелом навчального матеріалу, який достатньо повно відображає соціолінгвістичні мовні явища, найкраще, на нашу думку, слугує автентичний матеріал. Сучасний доступ до інтернет-ресурсів дозволяє знайти матеріал до будь-якої теми.

Так, газетні або журнальні статті насичені не тільки актуальною інформацією про проблеми сьогодення, а й містять яскраву палітру мовних виразів, притаманних для мови, що вивчається.

Пісні сучасних виконавців відображають фонетичний й лексичний матеріал та викликають мотивацію до вивчення мови й оволодіння її специфічними явищами. До того ж, захоплюючий мотив пісні відіграє велику роль у процесі запам'ятовування.

Художні фільми, короткометражні інтерв'ю, рекламні ролики, сюжети телепередач або новин дозволяють звернути увагу і на невербальні засоби комунікації. Безперечним фактом є те, що візуальна картинка у поєднанні зі звуковою інформацією сприяє більш повному та точному розумінню іншомовного мовлення, що відбувається на екрані. Відео-сюжети дозволяють ближче познайомитись зі звичаями і культурою країни мови, яку вивчають, розпізнати особливості ментальності народу, порівняти з вітчизняними традиціями, визначити відмінності як у поведінці людей, так і звернути увагу на використання фразових словосполучень в окремих ситуаціях. Невербальні компоненти комунікації, такі як міміка та жести слугують додатковою опорою для розуміння іншомовного мовлення. Відео-технології сприяють розвитку творчого та професійного потенціалу майбутніх вчителів іноземної мови, зокрема ознайомленню з методами використання відеоматеріалів на занятті з іноземної мови.

Безумовно, робота з автентичними матеріалами вимагає ґрунтовної дидактичної підготовки до їхнього використання в якості навчального матеріалу, адже в першу чергу вони були створені для реалізації інших цілей. Насамперед підібрані матеріали повинні відповідати певним критеріям, а саме: віковим особливостям, мовному рівню, темі заняття. Наступним кроком є розробка завдань та їх послідовності.

Викладачі іноземних мов, спираючись на власний досвід, пропонують різні алгоритми роботи з текстовим матеріалом статті. Особисто нам імпонує такий варіант опрацювання газетної публікації:

- ознайомлення із заголовком статті;
- висловлення припущень стосовно тематики (індивідуальна або– парна робота, залежно від рівня підготовки);
- ознайомлення із підзаголовком статті (у разі потреби – переклад);
- введення незнайомих слів, необхідних для розуміння статті;
- власне переглядове читання статті (15–20 хвилин, залежно від об'єму);
- формулювання головної ідеї й мети написання статті;
- питання викладача на перевірку розуміння змісту статті;
- власне непередготовлене обговорення ключових моментів статті;
- підведення підсумків, формулювання висновків, до яких– прийшли протягом дискусії [4].

Різноманітні завдання роботи з автентичним текстом розглядає у своєму дослідженні Г. Черенніченко, пропонуючи такі вправи як:

- складіть план прочитаного;
- розташуйте подані пункти плану згідно змісту прочитаного;
- дайте відповіді на запитання;
- поділіть статтю на кількість уривків так, щоб вони були– відповідями на відповідну кількість запитань (кількість уривків дорівнює кількості запитань);
- складіть тези до прочитаного;
- передайте головну ідею прочитаного своїми словами;
- оберіть правильний варіант завершення речень;
- знайдіть твердження, що відповідають змісту прочитаного;

–розташуйте подані твердження в логічній послідовності– відповідно до змісту статті; поділіть статтю на частини, дайте заголовки кожній частині;

–знайдіть у статті ключові речення, що передають основну думку– цієї статті, спробуйте пояснити свій вибір [5].

Вищезгадані підходи розробки завдань до автентичних текстів є досить цікавими та корисними для опрацювання текстової інформації. В свою чергу, спираючись на власний досвід викладання німецької мови як іноземної, а також аналіз методичних розробок німецьких підручників видавництв Hueber, Klett, Langenscheidt, ми б хотіли звернути увагу також на такі моменти як:

1. На першому етапі, а саме, перед читанням, потрібно активізувати вже набуті знання студентів для полегшеного сприйняття неадаптованого матеріалу, інакше складності під час читання можуть знизити їх мотивацію. Активізація знань передбачає пригадування лексики до певної теми та вивчених граматичних структур. Під час, так званого, підготовчого етапу варто також згадати стратегії, що сприяють розумінню іншомовних текстів.

2. На другому етапі варто звернути увагу на заголовок, дати можливість студентам висловити власні гіпотези щодо змісту тексту – такий підхід посилить цікавість до читання. За необхідністю можна ознайомити студентів з незнайомими словами, з іншого боку, вони можуть пізніше, під час читання, встановити їх значення із контексту.

3. На третьому етапі, перед читанням, можна ознайомити студентів з завданнями, які стосуються оглядового читання і перейти до читання тексту.

4. Четвертий етап стосується відповідей на завдання до загального змісту тексту, а також перехід до завдань, що вимагають конкретних запитань до кожної змістової частини тексту. Такі завдання подаються як вибір правильного висловлювання до тексту; відповідність чи не відповідність думці, що представлена в тексті.

5. Оскільки будь-який текст завжди спонукає до роздумів, то доцільно скористатись цією можливістю в початково-методичних цілях, а саме, провести обговорення, дискусію щодо прочитаного. Для того, щоб студенти могли вільно дискутувати, висловлювати свої думки, необхідно нагадати мовні кліше для здійснення усного спілкування.

Якщо говорити про використання автентичних аудіовізуальних матеріалів, то на етапі, до перегляду, варто активізувати здобуті раніше мовні знання, звернутись до власного досвіду, провести паралелі, висловити припущення. Важливо пригадати або ознайомити студентів з лексикою, яка буде зустрічатись у фільмі, особливо звернути увагу на ключові поняття фільму та незвичні вирази, на кшталт сленгу чи діалекту, що може спантеличити глядача.

Такий лексичний матеріал може знайти відображення у завданнях, на кшталт з'єднання слів у фрази, підбір синонімічного ряду, пошук антонімів тощо.

Після попереднього ознайомлення з лексикою можна спровокувати студентів до висловлення припущень, повідомивши назву чи тему відеоматеріалу або показавши невелику частинку без звуку. Якщо це фільм, то можна представити на розсуд глядачів декілька реплік з фільму, щоб скласти уявлення про героїв чи тематику фільму.

Під час наступного етапу, власне перегляду, потрібно розробити завдання, які дозволять зрозуміти якість сприйняття глядачами відео. Для цього найкраще підійдуть тестові завдання, в яких потрібно визначити чи відповідає висловлення переглянутому сюжету. В якості аудіювання можна використати тексти з пропусками, за необхідністю показати уривок декілька разів.

Після перегляду відео рекомендується показати деякі уривки без звуку повторно, а студентам запропонувати озвучити самостійно те, що відбувається на екрані, по можливості, використовуючи мовні засоби з відео-реплік. Доречним буде також завдання на сортування чи встановлення послідовності уривків відео-історії. Враження та емоції від перегляду фільму повинні знайти відображення у усному обговоренні та обміні думками від побаченого. Творчим завданням може стати написання продовження відео-історії.

В результаті роботи з відеоматеріалами досягається розширення обсягу лінгвокраїнознавчих і країнознавчих знань, розвивається вміння використовувати мовні одиниці та мовленнєві форми відповідно до ситуації спілкування.

Використання автентичних іншомовних пісень також має користь для формування соціолінгвістичної компетенції, оскільки вираження одних тих самих почуттів у піснях в кожного народу вирізняється своїм колоритом та унікальністю, що знаходить відображення у їхньому лексичному наповненні.

Для роботи з піснями підійдуть завдання на аудіювання, що передбачає заповнення пропусків у тексті пісні; визначення послідовності куплетів; пошук ключових слів для відтворення її змісту тощо.

Можливість увійти у іншомовне середовище завдяки всесвітній мережі Інтернет є як у

викладачів іноземної мови так і у студентів. Зацікавлені вивченням іноземної мови студенти самостійно знаходять цікаві інтернет-ресурси для вивчення іноземної мови, перегляду фільмів, відеороликів, кліпів тощо. Такий стан справ зобов'язує викладачів іноземної мови завжди бути у курсі актуальної інформації, що стосується країни і мови, що вивчається, та використовувати її у навчальних цілях.

Роблячи у статті акцент на формуванні соціолінгвістичної компетенції, варто зазначити, що її формування не може відбуватись відокремлено від інших компетенцій, адже в мові все тісно пов'язано. Так, на думку М. Олікової, зміст процесу формування соціолінгвістичної компетенції розглядається як динамічна, складна за структурою категорія, що тісно пов'язана з усім процесом навчання учнів загальноосвітньої школи і включає такі основні компоненти: систему енциклопедичних країнознавчих знань про країну, мова якої вивчається; систему знань про національно-культурні особливості та реалії країни; знання національно-культурного компонента мови, що вивчається; систему мовленнєвих і комунікативних умінь і навичок, які характеризують рівень практичного оволодіння іноземними мовами; сфери комунікативної діяльності, теми і проблеми спілкування [6, с. 38].

Висновки.... Таким чином, формування соціолінгвістичної компетенції є невід'ємною складовою під час вивчення іноземної мови, яка дозволяє оволодіти іноземною мовою так, щоб безперешкодно вступати в процес іншомовного спілкування, адекватно сприймаючи і використовуючи мовні форми у відповідності до мовленнєвої ситуації. Викладаючи іноземну мову для майбутніх вчителів іноземної мови, варто звертати їхню увагу на важливість соціолінгвістичної складової у процесі навчання іноземної мови, мотивувати їх до пошуку автентичних джерел іншомовної інформації, вчити їх самостійно розробляти завдання до інтернет-матеріалів.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямку полягають у підборі та розробці завдань на основі автентичних джерел для розвитку іншомовної комунікативної компетентності студентів з урахуванням соціолінгвістичної складової.

Список використаних джерел та літератури / References:

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Науковий редактор українського видання доктор пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва. – К. : Ленвіт, 2003. – 273 с. / Zahaľnoeuropskyjs'ki Rekomendatsiiji z movnoji osvity: vuvchennya, vykladannya, otsynuvannya (The Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment), Naukovyy redaktor ukrajin's'koho vydannya doktor ped. nauk, prof. S. Y. Nikolayeva. K., Lenvit, 2003, 273 p. [in Ukrainian]
2. Коваленко О. Методичні рекомендації про вивчення іноземних мов у 2006-2007 н. р. // Іноземні мови у навчальних закладах / О. Коваленко. – 2006. – №3. – С. 6 – 12. / Kovalenko O. Metodychni rekomendatsiiji pro vuvchennya inozemnykh mov u 2006-2007 n. r. (Methodical recommendations about the study of foreign languages in 2006-2007), *Inozemni movy u navchal'nykh zakladakh*, 2006. Volume 3, pp. 6 – 12. [in Ukrainian]
3. Попова Л. М. Соціокультурний компонент у формуванні професійної компетентності вчителя іноземних мов // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 17. Теорія і практика навчання та виховання : зб. наук. пр. / Л. М. Попова. – К. : НПУ, 2005. Вип. 4. – 45-49 с. / Popova L. M. Sotsiokul'turnyy komponent u formuvanni profesijnoyi kompetentnosti vchytelya inozemnykh mov (A sociocultural component in forming of professional competence of foreign language teacher), *Naukovyy chasopys NPU imeni M. P. Dragomanova. Seriya 17. Teoriya i praktyka navchannya ta vykhovannya : zb. nauk. pr.*, 2005. Volume 4, pp. 45–49. . [in Ukrainian]
4. Мельник П. Ю. Засвоєння соціокультурних стереотипів у роботі з рекламними повідомленнями / П. Ю. Мельник // Іноземні мови. – 2002. – № 1. – С. 12–13. / Mel'nyk P. Y. Zasvoyennya sotsiokul'turnykh stereotypiv u roboti z reklamnyu povidomlennyamy (Mastering of sociocultural stereotypes in-process with advertisement reports), *Inozemni movy*. 2002. Volume 2, pp. 12–13. [in Ukrainian]
5. Чередніченко Г. А. Навчання усному іншомовному спілкуванню студентів немовних ВНЗ на матеріалі засобів масової інформації [Електронний ресурс] / Г. А. Чередніченко, Л. Ю. Шапран, Л. І. Куниця. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/natural/Npukht/2011_37-38/NP-37-38-59.pdf / Cherednichenko H. A. Navchannya usnomu inshomovnomu spilkuvannnyu studentiv nemovnykh VNZ na materialy zasobiv masovoyi informatsiyi (Studies to the verbal foreign communication of unlanguage institutions students on material of mass medias) Mode of access: http://www.nbuv.gov.ua/portal/natural/Npukht/2011_37-38/NP-37-38-59.pdf. [in Ukrainian]
6. Олікова М. О. Соціолінгвістика / М. О. Олікова. – К. : ІЗМН, 1997. – 144 с. / Olikova M. O. Sotsiolinhvistyka (Sociolinguistics) K., IZMN, 1997. 144 p. . [in Ukrainian]

Дата надходження статті: «28» жовтня 2016 р.

Стаття прийнята до друку: «10» листопада 2016 р.

Рецензенти:

Зданевич Л. – доктор педагогічних наук, професор
Романишина Л. – доктор педагогічних наук, професор

Король Світлана – доцент кафедри практики іноземної мови та методики викладання Хмельницького національного університету, кандидат педагогічних наук, доцент, e-mail: svit_korol@ukr.net

Korol Svitlana – assistant professor of the department of practice of foreign language and methods of teaching of Khmelnytskyi National University, candidate of pedagogical sciences, assistant professor, e-mail: svit_korol@ukr.net

Цитуйте цю статтю як:

Король С. Соціолінгвістичний аспект у навчанні майбутніх вчителів іноземної мови / Світлана Король // Педагогічний дискурс. – 2016. – Вип. 21. – С. 58–63.

Cite this article as:

Korol S. Sociolinguistic Aspect in Training Future Foreign Language Teachers, *Pedagogical Discourse*, 2016, Issue 21, pp. 58–63.

УДК 378 (477)

ДМИТРО КОРЧЕВСЬКИЙ,
кандидат фізико-математичних наук
(Україна, Комп'ютерна академія «ШАГ»)
DMYTRO KORCHEVSKYI,
candidate of physical-mathematical sciences
(Ukraine, Computer Academy «STEP»)
orcid.org/0000-0002-6752-0292

Проблема інтеграції змісту професійної підготовки майбутніх фахівців з інформаційних технологій в контексті експериментального дослідження

The Problem of Integration the Contents of Professional Training the Future Information Technology Specialists in the Experimental Research Context

У статті порушено проблему інтегративного підходу як засобу формування цілісної системи підготовки фахівців з інформаційних технологій, розкрито та обґрунтовано вимоги до інтегративного навчання майбутніх фахівців (наступність і прогностичність розвитку системи знань та умінь студентів, науковість змісту на основі відображення реальних взаємозв'язків між виробництвом та сучасними інформаційними технологіями; неперервність професійної підготовки на основі інтегративного підходу до змісту навчання; практична спрямованість навчання інформаційних технологій тощо). Вказано на недостатнє використання інтегрованих спецкурсів у професійній підготовці майбутніх фахівців інформаційних технологій та окреслено причини: практична відсутність механізмів діагностики якості інтегрованих спецкурсів; складності переструктурування змісту інтегрованих спецкурсів; формальності з уведенням нових інтегрованих спецкурсів; відсутність механізмів виключення застарілих курсів та тих, які не відповідають сучасним вимогам, з навчального процесу; непідготовленість викладача, а також використання інтегрованих спецкурсів у професійній підготовці майбутніх фахівців інформаційних технологій є недостатнє розуміння сутності інтегрованих спецкурсів та їх ролі. Представлено результати дослідно-експериментальної роботи та комплексної оцінки ефективності використання інтегрованих спецкурсів для спеціальності «Комп'ютерна графіка і дизайн».

Ключові слова: фахівці з інформаційних технологій, інтеграція, зміст навчання, експериментальне дослідження, комп'ютерна графіка і дизайн

The article raised the issue of an integrative approach as a means of developing an integrated system of training of specialists on information technologies. Implementation of integration of content of professional training of future specialists of information technologies provides for the interconnection of theoretical and methodological foundations of integration, the definition of integrative factors and study their influence on forming student's personality. In the context of training CTD integrative technologies are considered as DIDACTICA system that provides integration rzepecki knowledge and skills, various activities at the level of the integrated courses, the training topics, learning problems and other forms of training. The author substantiates the requirements for integrative education of future specialists (continuity and predictability of development of the system of knowledge and skills of students, scientific